

Kurt Van Eeghem

Beeldschoon, maar ook een randgeval

Het oude centrum van Brugge is beeldschoon, wellicht het mooiste stedelijke patrimonium van het land en zeker één van de mooiste van de wereld. Voilà!

Oké, Gent oogt eveneens bijzonder fraai. Er is het magnifieke zicht op de drie torens, de oude panden aan de machtige Graslei, het pronte Gravensteen, enzovoort, en zo verder. En ja, excuseer me, er is de Antwerpse kathedraal, het Rubenshuis en de Vlaaikensgang, om nog maar te zwijgen van de glorieuze Grote Markt van Brussel – de mooiste markt van het heelal – of het filigrein van het Leuvense stadhuis of, kijk eens aan, de krachtige toren van het Mechelse Sint- Rombouts. Allemaal trotse symbolen van ‘Vlaandrens’ grootheid, Oh machtige relieken van ons glorieus verleden, Oh stenen getuigen van ons bouwkundig vernuft! Hier plengt er voorwaar een traan van ontroering bij het oproepen van zoveel ‘Vlaamsche’ trots.

En toch blijf ik het herhalen: het oude Brugge is de mooiste stad van het land. Miljoenen toeristen komen er jaarlijks de versteende schoonheid aanschouwen en het zal u niet verbazen, ze keren ook tevreden terug naar Amerika en Japan, waar het kiekje van de Brugse Halletoren naast die van Eiffel in Parijs en die van Gaudi in Barcelona een ereplaats krijgt. Het lichtdrukmaal wordt dan, in blijde herinnering, op een velletje zilverpapier geplakt, wat hen aan de fameuze Brugse pralines herinnert.

Ik ben in Brugge geboren, maar sinds mijn zeventiende woon ik in de koekenstad Anwerpen. Toch ga ik elk jaar enkele dagen in een Brugs hotel logeren. Puur om te genieten van de stad, om er te kuieren langs de reien en er, na een concert in de tempel van de architecten Robbrecht en Daem, mijn benen onder de rijkelijke tafel te schuiven van een sterren gedoteerd restaurant.

Brugge heeft gewoon alles in huis om de hedonist in mij te plezieren. En dat wat kleffe toeristische

sfeertje kan ik waarderen. Maar, waarde landgenoten, dit lukt alleen als ik binnen de oude poorten van Brugge blijft, want naast het glorieus verleden gaapt het steriele heden.

Het nieuwe Brugge is walgelijk. Het is wellicht de lelijkste stad van het land en één van de dieptepunten op de wereldranglijst. Voilà!

Zodra je de stad door één van die fraaie poorten verlaat, betreed je de banaalste stukjes stedelijk weefsel ‘ten westen van de Chinese muur. Assebroek, bijvoorbeeld, is een getrouwe kopie van de Boomseseenweg ter hoogte van Aartselaar. Sint-Michiels is een ontnuchterend samen gegooide klonter van enerzijds koterijen en anderzijds pronkerige fermettes. Sint-Pieters kan op een donkere vooravond zo mistroostig lijken als een panelgesprek in ‘de zevende dag’ en Sint Kruis heeft zelfs wijken waar men argeloze bezoekers verplicht de toelating zou moeten verbieden, omdat depressies hardnekkig op de loer liggen.

Zo trots de Bruggeling over zijn binnenstad mag zijn, zo beschaamd moet hij wezen over zijn randgemeenten. De vroede vaders van de stad hebben honderden jaren gewaakt over dat prachtige erfgoed – ze werden daarbij geholpen door de lamentabele economische situatie, maar dit terzijde – ze vergaten ondertussen wel om het grootste deel van hun stad, zowat alles wat zich buiten de vesting bevindt, even meticulous te verzorgen. Meer nog, nadat de oude stad alle randgemeenten had opgeslokt tijdens de grote fusiegolf van 1977, trad de perverse regel in werking: ‘alle aandacht voor de oude stad, alleen maar rommelen in de rest’. Voordien hadden enkele van die ‘dorpen’ nog een ietwat charmante kern, nadien verdwenen ze één voor één om plaats te maken voor saaie blokken, nog saaiere winkelcentra en allersaaiste openbare voorzieningen. Alsof het stadsbestuur een wedstrijd had uitgeschreven, waarin saaiheid en lelijkheid als ultieme wensdroom stonden vermeld.

Toch was er gedurig debat over de 'Urbanistische kracht' van de stad. Binnen en buiten de 'cenakels' van de macht, op pleinen en zelfs in talloze achterzaaltjes werden hoogoplopende discussies gevoerd. Niemand die daarbij enige moeite nam om redelijk te blijven. Met grote regelmaat verscheen in de nationale kranten het residu van die eclatante disputen. De woorden 'erfgoed' en 'invularchitectuur' kwamen er geregeld in voor en dat het nimmer tot een handgemeen is gekomen, mag een wonder heten. Maar nooit of te nooit werd er een robbertje gevochten over deze of gene miskleun in de randgemeenten, welnee, het was uitsluitend de kernstad die zo ongenadig de bevolking verdeelde. Ondertussen heeft men onverdroten dat buitengebied naar de Filistijnen geholpen.

Zo komt het dat een financiële instelling in de wijk 'Christus-Koning' het lelijkste kantoorgebouw ter wereld mocht neerpladijzen, geen haan die erom kraaide. Zo geschiedde dat, toen er in de schaduw van het Brugse station een rij ordinaire, Ceauseskuaiaanse kantoorgebouwen uit de grond verrezen, geen kat zich druk maakte.

Maar verplaats een onnozele tegel in pakweg de Katelijnestraat en liefst vijf buurtcomités schrijven stante pede een brief naar het hoofdkantoor van Unesco met de vraag om de stad ogenblikkelijk van hun lijst van 'werelderfgoed' te schrappen.

Om kort te gaan, het kan de stad niet schelen dat die hele brede cirkel rond de vesting eruitziet als een met buxussen gepimpt oorlogsgebied. En dat is een grote schande.

Voorals om omdat het gros der Bruggelingen net daar woont. Recente tellingen gunnen de binnenstad nog een goeie 20.000 inwoners. Dat wil zeggen dat die andere 100.000 Bruggelingen in een stenen woestijn wonen.

Die één op vijf Bruggelingen mogen dan wel trots zijn om in het allermooiste stadje van het land te wonen, ze worden continu belaagd door uitbaters van chocolaterieën, hotels en galleries. Neringdoeners die niet zullen rusten vooraleer het allerlaatste 'godshuisje' is omgebouwd tot een 'tourist-trap'. Wie nog enkele vierkante meters in Brugge bezit, gooit zo snel mogelijk het bordje 'bed&breakfast' tegen de gevel, of laat het die kostbare historische grond omtoveren tot een wafelkraam. Het oude

Brugge leeft alleen als de toerist wakker is. Na negenen gaat, bij wijze van spreken, de deur op slot. Alle hogescholen, de kantoren en het complete verenigingsleven werken en leven 'extra muros'. Daar heerst niet eens de anarchie die onze steden vaak nog wat gezelligheid, of toch op zijn minst wat stedelijke ranzigheid, bezorgt. Integendeel, daar doet men elke verplaatsing met de auto en wordt er alleen halt gehouden om de koffer vol te kappen met proviand of om voor een uur of acht in een kantoorgebouw te verdwijnen. Wonen in het mooie oude Brugge is het privilege geworden van de superrijken en het zal u niet verbazen dat het meer en meer om buitenlanders gaat. Een grachtenpand met een beetje tuin wordt in de betere Engelse zondagskranten aangeprezen als 'luxury in the heart of the medieval city' met daaronder een bedrag waarvan de doorsnee Bruggeling gaat duizelen. Hij beseft dan niet eens dat het niet om euro's gaat, maar om stevige ponden.

Moeten we Brugge opgeven? Moeten we ons voorgoed verzoenen met die hopeloze situatie? Verre van.

Brugge is de administratieve hoofdstad van het nijvere West-Vlaanderen. Het beschikt over een bloeiende zeehaven, waar goed geld wordt verdiend en het wordt over land door enkele welgemikte snelwegen aan de rest van de wereld geklikt. Daarom is het goed om voor Brugge een degelijk masterplan te ontwerpen.

Dan moeten de taken goed worden verdeeld. En ik pleit ervoor om in de binnenstad NIETS te veranderen. U hoort het goed, NIETS. Blijf alert bij het verleggen van elke tegel in pakweg de Katelijnestraat, laat hedendaagse architecten enkel toe wanneer ze proeve doen van hun voornemens om elke verwijzing naar het rijke verleden te bewaren, en zet met tentoonstellingen en acties allerhande dat rijke verleden maar goed in de verf. Het toerisme zal blijven groeien, de hotels zullen ongekende bezettingsscores halen en buitenlandse rijkdom zal vechtend over de aloude kasseien rollen om het laatste pittoreske pand te verwerven. We concentreren ons voluit op die grote, brede rand. Alles wat daar vanaf nu wordt gebouwd moet een architecturale proef doorstaan, waarbij men streeft naar innovatie en originaliteit. De hogescholen moeten totaal vernieuwende campussen bouwen, waarbij men mikt op een internationaal publiek.

De openbare ruimte moet in een algemeen structuurplan worden gevat waar 'het actief samenwonen' centraal staat. Alle grotere initiatieven moeten op zijn minst de Europese kaart trekken. Geen industrie in dit gewest, maar diensten. Brugge kan een Europese voortrekkersrol spelen met het Europacollege als trekker. De diverse hotelscholen moeten de krachten bundelen om een soort culinaire Europese topschool te creëren. En dat alles natuurlijk in glanzende panden die telkens een voortrekkersrol voor de omgeving spelen. De havenindustrie heeft een post-universitair centrum nodig, waar men heel Europa leert hoe een haven werkt. Een spectaculair museum voor hedendaagse kunst, waarin de huidige collecties worden verzameld en versterkt en waar indrukwekkende tentoonstellingen kunnen plaatsvinden zal veel van die toeristen naar dat 'nieuwe' Brugge lokken.

Stel je voor dat Unesco, over enkele tientallen jaren, ook dat Brugge als 'werelderfgoed' zou erkennen? Een stad als Brugge kan de lat toch niet lager leggen dan dat?

Is dit allemaal 'van de pot gerukte' hoogheidwaan-zin? Verre van. Brugge heeft nu al voldoende instellingen op zijn grondgebied om het project op te starten. Het is eveneens de minst 'gepolueerde' stad van Vlaanderen, omgeven door fraaie polders op een boogscheut van de zee. Kortom, laat al die instellingen een dagje met elkaar brainstormen en trek de zaak op gang.

Red dat zootje rond de stad.

Bouw aan een frisse kenniseconomie.

Verbind die oordeelkundig met haven en strand.

En tel uit je winst.

Of om het in één zin samen te vatten: haal Brugge uit de provinciale lethargie vandaan en knoop weer aan met de Hanze. Maak van Brugge één van de intellectuele hoofdsteden van Europa en doe dat in de rand. ■

Europacollege te Brugge